

Den norske tannlegeforenings Tidende

135. ÅRGANG – 2025 – side 1–1060

Sjefredaktør: Ellen Beate Dyvi

Tidende utgis på papir og digitalt i fulltekst med fritekstsøk: www.tannlegetidende.no

LEDER

Verden vil bedras – av tannlegen?	5
Hvorfor publiserer vi på norsk?	97
Kanskje vi ringer deg	185
Svar avgitt	277
Takk for hjelpen	357
Jeg tror fortsatt på sommeren	437
Høstens valg kan bli NOUens skjebne	529
Sjeldne tilstander er ikke så sjeldne	641
Tid for å møtes	741
Tidende forandrer seg	853
Aktive representanter og passive medlemmer...	937

PRESIDENTEN HAR ORDET

Nyttårsbetraktninger	7
NPE og tannlegen	99
Snakker jeg så du forstår?	187
Er du en våken akademiker?	279
Prioritering: Å sette noe foran noe annet	359
NTF – en fagforening og en fagforening	439
Valgflesk på høstmenyen	431
Du velger selv	643
Internasjonalt fellesskap når resten av verden kommer til oss	743
Vi må ha en privat og en offentlig tannhelsetjeneste	855

GENERALSEKRETÆREN I NTF HAR ORDET

Foreningsdemokratiet i NTF	939
----------------------------------	-----

NORDISK TEMA: ORAL HYGIENE

Forord: Fællesnordisk tema: Oral hygiene	9
<i>Ademovski SE, Laine MA, Koldslund OC,</i> <i>Ekstrand K.</i> Oversiktsartikkel. Mundskylle væskers rolle i hjemmetandplejen	114
<i>Belstrøm D, Davies J, Pernu H, Jokstad A,</i> <i>Schlafer S.</i> Oversiktsartikkel: Hvordan ser den dentale biofilm ud ved caries, gingivitis og parodontitis? Hvornår bliver biofilmen patogen?	18
<i>Ekstrand K, Gussgard AM, Heimisdóttir LH,</i> <i>Lingström P, Tanner T, Twetman S.</i> Oversiktsartikkel. Nordisk tema om mund- hygiene – refleksjoner, kommentarer og generelle synspunkter	134

<i>Hólm L, Konradsson K, Palotie U, Twetman S,</i> <i>Young A.</i> Oversiktsartikkel: Er selvudført tandbørstning uden brug af fluorid effektiv som cariesforebyggende foranstaltning?	30
<i>Karki S, Rysstad RS, Ekstrand K.</i> Oversikts- artikkel. Har teletandpleje en plads i forbindelse med mundhygiejneprogrammer i de nordiske lande?	120
<i>Leinonen J, Jansåker A-MR, Ekstrand K,</i> <i>Åström AN.</i> Oversiktsartikkel. Hvornår kan mundhygiejnen blive skadelig?	126
<i>Leppilahti J, Larsen T, Anne M. Gussgard A,</i> <i>Derks J.</i> Oversiktsartikkel: Biofilmkontrol ved behandling af parodontitis	24
<i>Stangvaltaite-Mouhat L, Grönroos L, Ekstrand K,</i> <i>Buhlin K.</i> Biofilmsinducerade orala sjukdomar – riskfaktorer och åtgärder	10
<i>Tegelberg P, Ólafsson VG, Bogren A, Damgaard C,</i> <i>Wigen TI.</i> Oversiktsartikkel: Hvilken rolle spiller tandtråd, tandstikkere og interdentalbørster ved approssimal rengøring?	42
<i>Twetman S, Sveinsdóttir EG, Julihn A, Laitala M-L,</i> <i>Skeie MS.</i> Oversiktsartikkel: Er overvåget tandbørstning et effektivt tiltag til cariesforebyggelse blandt børn?	36
<i>Väyrynen E, Damgaard C, Almståhl A.</i> Electric powered toothbrush vs manual – which is more efficient?	108
<i>Wårdh I, Komulainen K, Ekstrand K,</i> <i>Pétursdóttir H, Hove LH.</i> Munvårdssystemen för sköra äldre – så kan de förbättras	100

TEMA: SYNDROMER SOM PÅVIRKER ORAL HELSE

Innledning: Syndromer som påvirker oral helse	645
Innledning II: Munnhelse ved sjeldne diagnoser	745
<i>Arvidsson LH.</i> Diagnostikk av kjevecyster hos pasienter med Gorlins syndrom	668
<i>Berggren T, Östenson P, Mahic M, Theisen OR.</i> Persontilpasset tannbehandling ved sjeldne diagnoser	754
<i>Hermann X, Nordgarden H, Anjou H, Kruse C,</i> <i>Roussakis AO.</i> Nordisk samarbeide om oral helse ved sjeldne syndromer	646

<i>Jakobsen LP, Hermann NV. Syndromal læbe-ganespalte</i>	762
<i>Mogren Å. Tvärprofessionellt omhändertagande av nedsatt orofacial funktion vid sällsynta hälsotillstånd</i>	660
<i>Rønneberg A, Nordgarden H. Genetiske syndromer som medfører utviklingsforstyrrelser i emalje og dentin</i>	652
<i>Theisen OR, Berggren T. Et nettsted til hjelp for tandlæger ved sjældne diagnoser</i>	746
<i>Vestengen IK, Redfors M, Hortemo, Brandtzæg KH, Theisen OR, Berggren T. Et nettsted til hjelp for tandlæger ved sjældne diagnoser</i>	746

ORIGINALARTIKLER

<i>Aardahl MN, Lande S, Haug SR, Fristad I. Gjenværende dentintykkelse etter stift-preparering av overkjeve premolarer – en ex vivo studie</i>	572
<i>Brenne ID, Fadnes LE, Røsland A, Bunæs DF. Sammenheng mellom selvrapportert lungehelse og periodontitt</i>	544
<i>Giertsen E. Naturtannkrem: En kritisk vurdering</i>	566
<i>Giertsen E. Tannkrem: Ikke-terapeutiske tilsetningsstoffer</i>	554
<i>Janson E*, Solemdal B*, Morken N-H, Bolstad AI, Bunæs DF. Periodontal status hos gravide kvinner. En spørreundersøkelse i Vestland fylke</i>	856
<i>Moezzi M, Mulic A, Hofmann B. Karies-diagnostikk til besvær? En etisk refleksjon illustrert med en kasuistik</i>	940
<i>Mulic A, Liljenström LMB, Paulsen T. Karies – risikovurdering og forebygging</i>	188
<i>Roth RCH, Villanger KD, Lægreid T, Reda M, Mustafa M, Åstrøm AN. Oral helse hos innvandrerbarn bosatt i Bergen</i>	532

SAMMENDRAG AV ORIGINALARTIKLER PUBLISERT I UTENLANDSKE TIDSSKRIFTER

<i>Bhattacharai BP, Singh AK, Singh RP, Chaulagain R, Søland TM, Hasséus B, Sapkota D. Kombinasjon av lasereksisjon og fordamping kan redusere forekomsten av residiv ved oral leukoplaki</i>	584
<i>Hasselgren LCK, Vollan ML, Shi XQ, Jonsson MV. Hva er det vanligste? Kliniske problemstillinger som undersøkes med CBCT i Vestland</i>	582
<i>Haug SR, Røegh M, Fristad I. Endodontisk akuttbehandling: Pasientprofil og behandlingsresultat – en prospektiv kohortstudie</i>	954
<i>Høvik H, Jensen KHM, Børsting T, Eftedal RK, Dahlöf G, Hafell B, Fagerhaug TN, Lassemo E, Sen A, Skeie MS. Kariestilvekst fra 12 til 18 år: Betydningen av karieserfaring ved 12 års alder</i>	952

<i>Gussgard AM, Hågå M, Jokstad A. Miljø-påvirkning av polymeravfall i tannklinikker: En oppfordring til bærekraftig klinisk praksis</i>	868
<i>Åstrøm AN, Agdal ML, Sulo G. Kan tannbehandlingssangst- og kostnader føre til at unge voksne unngår tannbehandling?</i>	956
<i>Åstrøm AN, Berge KG, Birungi N, Brattabø IV. God kommunikasjon mellom tannhelsetjenesten og barnevernet øker muligheten for å avdekke omsorgssvikt hos barn og unge</i>	958

KASUISTIKKER

<i>Foldnes H, Rodakowska EJ. Grenselandet mellom yrkesetikk og god klinisk praksis – en kasuistikk</i>	360
<i>Homayouni A, Eliassen M, Enoksen H, Barkvoll P. Erythema multiforme ved luftveisinfeksjon – en sjelden diagnose</i>	960
<i>Homayouni A, Riis UH, Solheim T, Pham MH. Follikulærcyste med displasert visdomstann mot orbitagulvet</i>	870
<i>Lothe L, Loro LL. Bifid mandibularkanal – ein presentasjon av to kasuistikkar</i>	204
<i>Pallesen U. Behandling af voksen patient med amelogenesis imperfecta</i>	280
<i>Pettersen EH, Fiskå R, Hesjedal B, Lobekk OK. Protease på ville veier</i>	288
<i>Sælen AS, Pedersen TØ. Akutt nekrotiserende gingivitt på immunsupprimert MS-pasient</i>	198
<i>Sørensen K, Leknes KN. Kirurgisk behandling av en gingival retraksjon resulterte i tykt bløtvevsdekke. En kasuistikk</i>	368
<i>Tingvoll DPN, Øyri H, Bjørnland T. Rekonstruksjon av kjevekam i mandibula med titannett</i>	212

DOKTORGRAD

<i>Paul Kåre Sæle: Munnhelse for pasienter med leppe-kjeve-ganespalte</i>	292
<i>Siri Christine Rødseth: Ulikheter i karies blant voksne</i>	772

AKTUELT FAG

<i>Sjelden medisinsk tilstand og stønadspunkt 1</i>	294
<i>Sigbjørn Løes: Pasienter med leddproteser – affiserer det tannbehandling?</i>	440
<i>Rune Johan Krumsvik, Kristin Klock og Magnus Holmøy Bratteberg: Symbiotisk intelligens i akutt tanntraumediagnostikk – hva betyr det for tannhelsetjenesten i spredtbygde strøk?</i>	774
<i>Regina Skavhellen Aarvik, Edel Jannecke Svendsen og Maren Lillehaug Agdal: Barn husker mer enn vi tror – slik bør vi planlegge sedasjon ved tannbehandling</i>	966

KRONIKK

Odontologisk pedagogikk – den skarpeste kniven i skuffen.....	224
Marianne Hoffart og Anne Rønneberg: Hva med meg da? Ivaretagelse av tannhelsepersonell	302
Sivakami Rethnam Haug og Marit Øilo: Generativ kunstig intelligens og store språkmodeller i høyere utdanning	380
Fra tannlegekontor til merkevare	386
Hege Nermo: Med hele livet i munnen. Sammenhenger mellom livsbelastninger og hvordan vi opplever tannhelsen vår.....	590
Knut Martin Fylkesnes: Den styrelause private tannlegemarknaden	592

AKTUELT

Tannhelsetjenesten er et attraktivt område for velferdskriminalitet.....	46
Usikker på videre finansiering av sykehusodontologi.....	51
Å velstand, velstand	144
Dette er startskuddet.....	148
Er protonstråling mindre skadelig enn røntgenstråling?.....	150
Stadig flere rammes – og det finnes ingen klar behandlingsmetode.....	154
Ny innsikt – til bekjempelse av antibiotikaresistens	226
Økt statlig styring kan gi bedre tannhelsetjeneste	306
Nytt skåringssystem for tørr munn: Standardiserer og forbedrer pasientforståelsen.....	308
Leserne har sagt sin mening	390
Samarbeider for økt bærekraft	394
Bygger bro mellom laboratoriet og kroppen	398
Stress i yrket bekymrer unge tannleger	446
Svensk lovinnstramming mot juks i tannhelsetjenesten	594
Samfunnsodontologisk forum 2025: – Vi mangler ikke penger, men folk.....	596
Svensk tannhelsereform vekker misnøye.....	678
Når alder avgjør alt. Ny strålingsfri metode i aldersvurdering.....	682
Tanninsyre og probiotika kan gi bedre vilkår for titanimplantater.....	788
Nikotin reduserer lysosomal aktivitet i orale epitelceller	792
På valg.....	880
Vi må tenke nytt i kampen mot periimplantitt ..	894
Allergiske reaksjoner mot odontologiske biomaterialer	970
Klassifikasjon av periodontale sykdommer og kliniske retningslinjer.....	972
Protetikkbehandling av eldre og eldre skrøpelige pasienter.....	974
Medikamentrelatert osteonekrose i kjevene:	

Et økende problem som krever mer oppmerksomhet	976
Ikke la det skure og gå – for det går ikke	978
Trening er vidundermedisin	982
Lege i Gaza – utfordringer når alt kollapser.....	986
Åsted Lillestrøm.....	990
Oppmerksomt nærvær – igjen	992
Nordental 2025	994
De siste entusiastene.....	1006

KOMMENTAR OG DEBATT

En lavhengende frukt, og tennene tilbake i kroppen? (Axel Bergman og David Weichbrodt).....	53
Svar til Bergman og Weichbrodt: «En lavhengende frukt, og tennene tilbake i kroppen?» (Heming Olsen-Bergem)	55
Offentlig finansiering av tannhelsetjenester – ulike scenarier (Sigbjørn Løes).....	58
Kommentar til Axel Bergman og David Weichbrodt (Tidende nr. 1, 2025): «Omdiskuterte policydokumenter» (Gunnar Amundsen)	231
Fremtidens journalprogram? (Niklas Angelus) ..	232
Før høstens valg: Etterlysning (Carl Christian Blich)	402
Gjør din stemme hørt (Heming Olsen-Bergem).....	404
Svar etterlyst. Svar til Carl Christian Blich, del 2. (Heming Olsen-Bergem)	476
Veien videre for fremtidens tannhelsetjeneste og for NTFs medlemmer (Kari Odland).....	600
Svar til Kari Odland «Veien videre for fremtidens tannhelsetjeneste og for NTFs medlemmer»	603
Hva mener egentlig Tannlegeforeningen? (Gunnar Heimlich Pedersen)	686
Svar til Knut Fylkesnes: Feil på feil om norsk kjeveortopedi (Tor Torbjørnsen)	687
Kommentar til presidentens «Du velger selv»: Om flertall og mindretall i en demokratisk forening (Tor Torbjørnsen).....	898
Svar til Tor Torbjørnsen fra Heming Olsen-Bergem.....	900
Den universelle tannhelsetjenesten og NTF (Henning Lem)	1006
En tannhelsetjeneste for alle (Heming Olsen-Bergem).....	1008
Kommentar til presidentens svar: Viktig hvor den offentlige finansieringen kommer fra (Tor Torbjørnsen)	1010
Sammen står vi sterkere! (Heming Olsen-Bergem).....	1011
Feil om feil frå Torbjørnsen: Norsk kjeveortopedi ute av styring (Knut Martin Fylkesnes).....	1012
Kommentar til svaret frå Fylkesnes: Det viktigste er hvilke bittfeil som bør behandles (Tor Torbjørnsen)	1014

ARBEIDSLIV

Triumf for Unio og Akademikerne og nederlag for LO Stat og staten	70
Hvordan få honorar raskest mulig, når praksiseier ikke betaler: Direkte tvangs-inndrivelse av uimotsagte pengekrav	165
Nye regler for offentlig tjenstepensjon	242
Etterbetaling av tjenstepensjon, feriepenge og overtidbetaling mv. ved omklassifisering fra oppdragstaker til arbeidstaker	339
IA og forebygging av sykefravær	416
Lønnsoppgjørene 2025	494
Om plikten til å føre journal og hva denne skal inneholde	614
NTF tilbyr praksiseiere omfattende arbeidsgiverstøtte og advokatbistand	704
Viktigheten av skriftlige kontrakter mellom næringsdrivende tannleger	826
Individuell pensjonssparing (IPS): Et godt supplement for selvstendig næringsdrivende	916
Kravene til det psykososiale arbeidsmiljøet blir tydeligere fra årsskiftet	1030

SPØR ADVOKATEN

Sykmeldt, og aktiv på fritiden	73
Egenmelding, sykemelding og oppfølging av syk arbeidstaker	166
Enerett på logo og klinikknavn	243
Avlevering av journaler	340
Rett til redusert stilling	418
Administrativ stilling og særaldersgrense	616
Regler ved gradert sykmelding	707
Forbud mot ansettelse er ikke lov	828
Midlertidig lisens etter fylte 80	918
Oppfølging ved underprestering	1032

SNAKK OM ETIKK

Er odontologistudenter opptatt av etisk refleksjon – eller blir det bare en filosofisk etisk tåke?	76
Autonomi: Kan hende jeg seiler min skute på grunn, men så er det dog deilig å fare!	168
Hvorfor ble klagen avvist?	246
Helseopplysning eller ublu markedsføring?	342
Kollegialitet - En kald skulder å gråte på?	420
Vektlegger vi barnas beste i vår kliniske hverdag? – Plikt, etikk og lovverk	618
Et nytt kapittel for tannlegeetikken. Med kunnskap som verktøy og engasjement som drivkraft	708
Kom innom oss på landsmøtet!	830
Når politiske prioriteringer skaper etiske dilemmaer i klinikken	920
Vær raus med kollegaene dine!	1034

HVA SIER STUDENTENE?

Fra student til tannlege: Tips fra de som har gått veien før oss	77
Når studier møter livet	170

Geiloseminaret 2025: Faglig og sosialt seminar

for tannlege- og tannpleiestudenter i Norge ..	249
Fra A til bestått – en ny retning for odontologi?	345
Søkelys på munnhelse i barnehagene	422
Det store studielivet i lille Kraków	620
Irsk lykke og nye perspektiver på ADEE i Dublin	709
Mellom teori og virkelighet: Erfaringer fra praksisperioden	832
Eksamenssesong	922
Sammen i fag, engasjement og hverdag	1036

FRA NTF

NTF hører fra seg	62
Statsbudsjettet 2025	64
Stort engasjement på storforum	66
Retningslinjer for kollegahjelpsordningen	74
Nytt styre i NTF student	160
NTFs representantskapsmøte 2025: Innsending av forslag til saker	161
Valg til NTF 2025: Foreslå kandidater eller still gjerne selv!	236
Tannhelse med i årets helsepolitiske barometer	322
Alle bør ha rett til nødvendige tannhelsetjenester	324
Rett til behandling før, under og etter kreftbehandling. Markeringa av Verdens munnhelsedag 20. mars 2025	326
Fullsatt sal og faglig suksess på NTFs symposium 2025	328
Den norske tannlegeforenings Tariff-konferanse 2025	320
Kontrollrapport fra Helfo – funn og erfaringer ra kontrollvirksomheten	330
NTF hører fra seg. Oversikt hørings svar	482
Tannhelsepolitikk anno 2025 – Stortingsvalg 2025–29	608
NTF på Arendalsuka 2025	692
NOAT 2025: Nordisk samarbeid om en tannhelsetjeneste i endring	694
Ny spesialrådgiver til fag og etterutdanning	697
Ny veileder for grønn klinikkdrift – et samarbeid som skal gi tannhelsetjenesten et løft i det grønne skiftet	798
Fra forebygging til komposittkunst – digital fagdag med bredde og dybde	800
Hvor går veien for norsk tannhelsepolitikk?	803
Næringspolitisk forum 2025: Diskusjoner om stortingsvalgets konsekvenser	804
Lønnspolitisk forum 2025: Viktige diskusjoner om lønn, pensjon og arbeidsvilkår	808
Representantskapsmøtet 2025	810
NTFs representantskap 2025: Innstilling fra NTFs valgkomité	812
Nå rammes de mest sårbare	905

Klagenemndsordningen – en viktig ressurs for NTFs medlemmer	906
Takk for i år – NTFs landsmøte 2025	1018
Presidentens tale til NTFs landsmøte	1022
Ny spesialrådgiver til fag og etterutdanning.....	1024

TIDENDES SOMMERHEFTE

Påskeharen. Fotografi.....	442
Sykler Norge på langs for en god sak	450
Vannliljer. Fotografi.....	453
Kaster nytt lys over gamle negativer.....	454
Tannlege tiltalt. Intervju med Kristin Juliussen	458
Utdrag fra romanen: Enhver rimelig tvil	461
Vinterkveld på Øra. Fotografi	466
Morgenstemning. Fotografi.....	467
Hva skal du lese? Og hva kan du tilby en som oppsøker stedet du bor eller kommer fra?	468
Et snev av saudade – EDSAs vårmøte	476
A night at the opera. Fotografi	479

Ciao Sardegna. Fotografi.....	480
Naturens iskunst. Fotografi	500
Sommer. Fotografi	501
Klar for landing. Fotografi	503

NOTABENE

Slik kan du bidra til bedre pasientsikkerhet:

Meldeordning for medisinsk utstyr.....	82
Sankta Apollonias dag 9. februar	83
Nytt fra Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet: Bruker du røntgen?	625
Ny SoHO-forordning fra 2027	929

MINNEORD

Richard Rosenberg Næss	173
Nina Johanne Wang	428
Harald Elling Ulvestad	504
Morten Børsum	505
Kari Storhaug	714
Brit Ølstad	929

BOKNYTT	427
---------------	-----